

ALVIN KARPIS

„Visuomenės priešas Nr.1“

ANT UOLOS

Dvidešimt penkeri metai
Alkatrazo kalėjime

**Tikra
lietuvio
gangsterio
Alvino Karpio
istorija, papasakota
Robertui Livesey**

Alma littera

PRATARMĖ

Albinas Karpavičius gimė 1908 metais Monrealyje, Kanadoje. Augo Topekoje, Kanzaso valstijoje, ten pradinės klasės mokytojas pakeitė jo vardą ir pavardę į Alviną Karpį, taip visą gyvenimą ir vadinosi.

Karpis dar paauglys Kanzase ėmė plėsti parduotuves ir prekių sandėlius; kalbama, kad pirmą ginklą pavogė būdamas vos dešimties metų. Pirmą trisdešimties dienų bausmę – buvo prikaustytas prie kalinių grupės Floridoje – gavo už nelegalų vėžinimąsi traukiniais. Sulaukęs aštuoniolikos, buvo nuteistas nuo penkių iki dešimties metų už prekių sandėlio apiplėšimą; 1929 metų pavasarį su kaliniu Lorensu Devolu jis pabėgo iš Hačinsono pataisos namų Kanzaso valstijoje, bet abu buvo sugauti Kanzas Sityje. Karpis buvo perkeltas į Kanzaso valstijos sunkiųjų darbų kalėjimą, ten dirbo anglių kasyklose. 1931 metų pavasarį buvo paleistas.

1931 metų rudenį Karpis vedė Dorotę Sleiman, bet neilgai su ja tepagyveno. Netrukus Karpis susidėjo su Fredžiu Barkeriu, su juo susipažino Lansinge (Kanzaso valstijos kalėjime). Karpio ir Barkerio gauja ėmė aktyviai plėšikauti: per Amerikos centrinę dalį nusirito bankų, parduotuvių ir prekių sandėlių plėšimų banga. Gauja sėkmingai įvykdė ir du pagrobimus. Pirmoji auka – Viljamas Hamas Jaunesnysis, viengungis Hamo alaus bendrovės Sent Pole, Minesotos valstijoje, prezidentas. Jiems buvo sumokėta 100 tūkstančių dolerių išpirka. Antroji jų auka – Edvardas Bremeris, Komercinio Minesotos valstijos banko Sent Pole prezidentas. 200 tūkstančių

dolerių išpirkos banknotai buvo žymėti, todėl gaujai kilo sunkumų juos realizuojant.

Bremeris buvo pagrobtas 1934 metais. Tuo metu FTB jau buvo stipriai užgulęs didžiausius šalies banditus, Karpio draugus ar bendrininkus: Fredis ir Ma Barkeriai buvo užmušti per nelygių jėgų susišaudymą prie vasarnamio Floridoje; Dilindžerį FTB nušovė prie kino teatro Čikagoje; Kūdikėlis Nelsonas žuvo 1934 metų rudenį per susišaudymą su agentais Čikagos gatvėje; Gražuoliukas Floidas buvo užmuštas per reidą į ūkį Ohajo valstijoje. FTB lipo Karpiui ant kulnų, nepaisydama to, 1935 metų rudenį Karpio gauja įvykdė vesterno stiliaus traukinio apiplėšimą Klivlando stotyje. Karpis buvo priverstas blaškytis po šalį, kol galiausiai 1936 metais FTB užspeitė Karpį ir jo bendrininką Fredį Hanterį Naujajame Orleane ir suėmė. Visuomenės priešas numeris pirmas „Šiurpys“, kaip jį vadino FTB, buvo nuteistas iki gyvos galvos kalėti Alkatraze, San Fransisko įlankos salos kalėjime.

1962 metais Karpis buvo perkeltas į Maknilio salos kalėjimą Pjūdžeto sąsiauryje, Vašingtono valstijoje. 1969 metais jis buvo paleistas ir deportuotas į Kanadą. Alvinas Karpis mirė 1979 metais.

1 SKYRIUS

Naujasis Orleanas, 1936 metų gegužės 1 diena

– Alvinai Karpi, tu suimtas! Neatitrauk rankų nuo vairo!

Nevalingai pasuku galvą į balsą ir spoksau tiesiai į .351 kalibro automatinio šautuvo vamzdį prie pat savo smilkinio.

Gatvėje sąmyšis. Neperprantamas kulkosvaidžių, šautuvų, lygiavamzdžių ir pistoletų šokis. Pakėlęs akis matau du vyrus, užgriuvusius ant mašinos gaubto ir nutaikiusius savo kulkosvaidžius tiesiai į mane. Per tą sumaištį mano bendras Fredis Hanteris atidaro dešiniąsias dureles ir išslysta iš automobilio, į kurį vos prieš kelias sekundes buvome sulipę. Pereina žalią veją tarp Džefersono bulvarų ir šaligatvio ir žingsniuoja toliau. Niekas jo nemato, visų akys įsmeigtos į mane, primygtą vairuotojo sėdynėje.

Staiga balsas iš viršaus surinka:

– Žiūrėkit, tas vyras sprunka!

Keturi FTB agentai, stebintys sceną nuo buto laiptų, pamato Fredį. Vienas iš agentų gatvėje bėga prie Fredžio – šis stovi toks nekaltas, kiek tik įmanoma tokiomis aplinkybėmis, – ir kulkosvaidžio vamzdžiu parvaro atgal.

FTB agentai zuja ir vaiko besirenkančią smalsuolių minią. Mane užgriūva pustuzinis prieštarinių komandų, beriamų pulko panikos apimtų agentų:

– Pakelk rankas!

– Nejudėk!

– Sėskis ant paminos!

– Ateik čia!

– Nuleisk rankas!

Man į nugarą įremtas šautuvas. Jaučiu, kaip vamzdis šokinėja stuburu. Priešais išdygsta agentas, atkišęs kulkosvaidį su penkiasdešimties šovinių būgnu. Jis vienintelis išlaikęs šaltą galvą šiame farų cirke. Nužvelgia mane nuo galvos iki kojų ir ramiai klausia:

– Karpi, ar turi su savim ginklą?

– Ne.

– Tikrai?

– Tikrai!

– Tada gerai, verčiau nuleisiu kulkosvaidžio saugiklį, kol netyčia nepykštelėjo, – sako jis ir pro šnairę nužvelgia besirenkančią žmonių minią.

– Kas šio pulko bosas? – klausiu.

– Netrukus bus čia. Kam tau jo reikia?

– Na, verčiau tegul kas nors pasako tam vyrui man už nugaros, kad nusiramintų. Iš to, kaip jis dreba, įtariu, kad gali peršauti mane ir kliudyti jus.

Vamzdis dar labiau įsibeda man į nugarą.

– Parodysiu, kas čia bosas, kai nugabensiu į miesto centrą, tu kalės vaike.

Grasinimai tarška man į pakaušį. Lėtai pasuku galvą į dešinę ir nesusilaikau:

– Eik tu šikt! – nes pastebiu kažką dirščiojant iš už namo kampo.

Mano nuostaba priverčia ir kitus pasekti žvilgsnį, ir dabar visi dėbsome į besislepiančią figūrą. Keletas agentų ima jai šaukti:

– Viskas gerai! Ateikit, šefe! Mes jį sučiupome! Jau galite ateiti!

Šitaip padrąsinta, figūra išlenda iš saugios vietelės ir eina mūsų link – kairėje rankoje .45 automatinis pistoletas. Toks pat ginklas ir rankoje antro vyro, atsiliekančio vos per žingsnį už pirmojo, sekančio šio šešėlyje. Akimirksniu atkuriu, kas pirmasis vyras. Laikraščiuose esu matęs daugybę jo nuotraukų – tai Dž. Edgaras Huveris, FTB direktorius.

Antras vyras, plonas ir šviesus, – Klaidas Tolsonas; jis visada sukiojasi šalia Dž. Edgaro Huverio. Pora dažnai vadinama „Auk-

so dulkių dvyniais“ – pagal porelę spalvotų vaikų, pavaizduotų ant šveitimo miltelių. Tolsonas ir Huveris kartu gyvena, kartu valgo, visada kartu pasirodo. Vašingtono sluoksniuose pilna gandų, kad jie homoseksualai, tuos gandus maitina pasakojimai, esą Huveris pasirodęs pobūviuose apsirengęs kaip „moteriškė“. Nežinau, kiek tuose pasakojimuose tiesos, bet vis tiek man atrodo keista, kad vienintelė moteris, su kuria Huveris yra kada nors matytas viešumoje, – Džindžerės Rodžers* motina; ši, kamantinėjama smalsios žiniasklaidos, kategoriškai neigė bent kokį romantišką jūdvių ryšį.

Spaudai ir valdžiai Huveris girsis, kad jis asmeniškai ir didžiai rizikuodamas „uždėjo Karpiui antrankius“. Koks šūdas!

Lipame plačiais akmeniniais laiptais į senąjį pašto pastatą, dabar čia įsikūręs FTB Naujojo Orleano teritorinis padalinys. Kai jau esame viduje, Huveris sėdasi prie stalo ir niūriai žvelgia į mane. Teatrališkai patyli, tada klausia:

– Nagi, Karpi, ar dabar, kai viskas baigta, jautiesi geriau?

– Apgailėstauju, kad buvau sučiuptas, – sąžiningai atsakau ir pats sau galvoju: norėčiau dar penkerių metų laisvės.

Mano mintis pertraukia buvęs Teksaso valstijos Veiko policijos viršininkas Bjukananas.

– Galėjo būti daug blogiau! Jau ketinome išnešioti į gabalus tą prakeiktą butą, bet nustebinai mus pats išeidamas pro priekines duris į Kanalo gatvę. Tavo laimei, turėjome skubiai keisti planus. Ten mūsų buvo dvidešimt šeši, ginkluoti visokiais ginklais, pradedant kulkosvaidžiais ir baigiant naujoviškais dujų sviediniais, kurie būtų nudeginę tau rankas fosforu, jeigu būtum mėginęs sugriebti ir išmesti.

Kalbėdamas Bjukananas išsineria iš kostiuminio švarko, ant pečių lieka kaboti tarsi sunki dviguba skelbimų lenta: viena pusė ant nugaros, kita – ant krūtinės.

– Lauke buvome išdėstę baudžiamąjį būrį, – aiškina sagstydamasis neperšaunamą liemenę, – jame kieti surembėję veteranai,

---

* Ginger Rogers (1911–1995) – Amerikos aktorė, šokėja ir dainininkė.

išmanantys savo darbą. Tie du valkatos, kurie stovėjo priešais butą, kai išėjai, buvo Gasas Hamanas ir Dokas Vaitas, tie patys Teksaso reindžeriai, kurie nušovė Bonę ir Klaidą. Ten sukiojosi ir Klarensas Hertas, buvęs Oklahoma Sičio policijos viršininkas. Visi tie vyrai buvo surinkti dėl savo reputacijos per susišaudymus. Tu protingai pasielgei, Karpi. Žinokime, kad esi pirmo aukšto bute. Dar kelios minutės, ir jis būtų buvęs pilnas dujų ir kulkų. Nebūtume lindę vidun, kol nebūtume buvę tikri, kad jūs visi negyvi. Mūsų vyrukai nevidina gerų policininkų – ketinome išvilkti jūsų kūnus, o ne paįmėti gyvus. Buvome parengę tau tokią pirtį, kokią užkūrėme Bonei ir Klaidui, bet tu netikėtai išėjai. Laikyk save laimingu kalės vaiku, kad tebesi gyvas.

– Aš noriu užduoti tau kelis klausimus, – įsiterpia Huveris, mėgindamas pasinaudoti palankia akimirka. – Ar turėjai mašinoje ginklų?

– Taip, – atsakau, – mano kevale guli du į antklodę suvynioti šautuvai. Taip pat portfelis su .45 automatiniu pistoletu.

– Ar bute turėjote kokių ginklų?

– Palikau .45 automatinį pistoletą po sofos pagalvėle. Ar ten buvo daugiau, nežinau.

– Be to, turi ir keletą kulkosvaidžių, ar ne?

– Taip, – prisipažįstu.

– Kur jie? – Huverio akys kiek nušvinta.

– Klivlande, palikti pas draugus.

Jo akys jau švyti, jis atsisuka į išsižiojusį šalimais Tolsoną ir tarsi sako: „Matai, kaip reikia kvosti nusikaltėlių.“ Tada vėl atsigręžia į mane.

– Gerai, o dabar pasakyk, kas tie draugai ir kur jie gyvena.

Mano atsakymas užgesina šviesą jo akyse, kvailas šypsnyys virsta rūščiu.

– Klausykit, suprantu, kad jūs, vyručiai, ketinate atskaldyti man ausis sužinoję, kad neketinu nieko jums pasakyti, taigi pirmyn. Šiek tiek praskaidrinsite orą, geriau suprasime vienas kitą, nes jums paaiškės, kad neištrauksite iš manęs nė sušiktos smulkmenos.

– Mes taip nesielgiame, – nupuolusiu balsu neigia Huveris.

– Nepasakokit man niekų! – atšauunu.

– Mes norime, kad pasirašytum teisių išsižadėjimo aktą*, tada galėsime perkelti tave į Sent Polą, – matyt, norėdamas pakeisti temą pareiškia jis. – Kitu atveju turėsi sėdėti kalėjime čia, Naujajame Orleane, kol gausime teismo nurodymą ir perdavimo dokumentus iš gubernatoriaus.

– Pirma leiskite pasikalbėti su advokatu, – rėžiu.

– Ne dabar, bet jeigu bendradarbiausi ir pasirašysi išsižadėjimo aktą, leisime paskambinti advokatui, kai jau būsi Sent Pole, – derasi Huveris.

Pasirašau dokumentą.

– Naujiena, naujiena, visuomenės priešas numeris pirmas šiandien sučiuptas Naujajame Orleane! – rėkia paauglys laikraščių pardavėjas gatvės salelėje, automobiliams srūvant abipus jo Kanalo gatve. – Huveris suėmė Šiurpį!

Mašinos sustojus priešais raudoną šviesoforo akį, jis įkiša galvą pro nuleistą stiklą. Sėdintieji automobilyje nekreipia dėmesio į laikraštį, kuriuo jiems mosuojama panosėje. Vaikišcias žvelgia į griežtą Dž. Edgaro Huverio veidą, tada į mano mėlynas akis, įsmeigtas į jį. Staiga suvokia, kas mes, atšoka nuo mašinos ir dairosi, su kuo galėtų pasidalyti jauduliu. Jam dar nespėjus parodyti į mus, šviesoforas persijungia, ir mes nuvažiuojame oro uosto link.

Artėjant prie Sent Luiso, kur numatyta leisti papildyti kuro, prie manęs prisėda Konelėjus. Aš sukaustytas ir prirakintas prie sėdynės.

– Tu, kalės vaike, – kreipiasi jis, – nežinome, ką su tavim daryti. Dauguma valstijų, kuriose esi ieškomas už žmogžudystę, atsisakę mirties bausmės, o jei dabar ir galėtų ją skirti – jos buvo atsisakę, kai ten plėšei bankus. Galėtume perduoti tave Misūriui, kur nušovei šerifą. Jie kruvinai tavęs trokšta. Arba nugabenti į Čikagą, kur užmušei policininką.

---

* *Waiver* – savanoriškas kai kurių juridinių teisių atsisakymas.

Jis nesiliauja vardijęs ir vis žiūri, ar nepasikeis mano išraiška, gal koks nervingas judesys parodys, kad pataikė į jautrią vietą.

– Pirmyn, gabenkit mane į Čikagą. Ne aš užmušiau tą policininką.

– Nevaryk man prakeiko šūdo. Boltonas viską mums apie tai papasakojo. Mes žinome, kad tu paspaudei gaiduką.

– Gerai, tegul jis paliudija, – ramiai pasiūlau.

– Velnias, jis neliudys, nes pats dalyvavo, – pripažįsta Konelėjus. Tada supratęs, kad pralošė, bando ištempti iki lygiųjų. – Bet mes žinome, kad čia tavo rankų darbas.

Jaučiu, kaip vyriausybės užsakytas lėktuvas pakrypsta artėdamas prie Sent Luiso oro uosto. Naujas TWA laineris, ir čia pirma jo oficiali užduotis. Jis buvo atskraidintas į Naująjį Orleaną, kad paragabentų mane į Sent Polą. Aš, Huveris, Tolsonas, Konelėjus, Bjukananas ir keletas agentų – vieninteliai lėktuvo keleiviai.

Dunkstelime į nusileidimo taką, sustojame, tada nuriedame iki pastatų. Šeši automobiliai spiegdami išnyra iš nakties ir tarsi tekinio stipinai apsupa lėktuvą ratu; jie atsuka žibintus į išorę ir apšviečia lygų aerodromą rodydami, kad laikomasi didžiausio saugumo.

Aplink aptvertą tūpimo taką susirenka daugiau kaip 10 tūkstančių žmonių, išgirdusių per radiją apie mano suėmimą ir sužinojusių, kad specialus FTB lėktuvas, gabenantis mane į Sent Luisą, leisis Sent Pole pasipildyti kuro.

Patenkame į audrą. Lėktuvą kartais net šimtą metrų meta tai aukštyn, tai žemyn per oro duobes. Jau ketiname sukti atgal, bet staiga vėjai aprimsta, ir per rūko sluoksnį pažemėje nusileidžiame Sent Pole.

Lėktuvas nurieda tiesiai į didžiulį angarą, pilną automobilių ir agentų, susirinkusių manęs pasveikinti ir apsaugoti. Aukštai tarp gegnių tūno kulkosvaidžiais ginkluoti vyrai, kiti laksto ant žemės.

Nuo tada, kai pagrindinis pasaulis mėgino atimti Franką Našą per Junjono stoties Kanzas Sityje skerdynes, FTB visą laiką itin atsargus su garsiais nusikaltėliais.

FTB kabinete Sent Pole aš prirakinamas prie radiatoriaus po langą. Apsuptas tuzino agentų, Huveris stovi kambario viduryje.

– Ką gi, dabar grįžtu į Vašingtoną, – paskelbia jis. – Jeigu mėginasi ką nors iškrėsti, daviau nurodymą gerai tave pamokyti!

– O kaip dėl mano advokato? – primenu mūsų susitarimą ir jo duotą pažadą Naujajame Orleane.

– Dar ko, tu kalės vaike! Tiek pridarei man rūpesčių, o aš dar turėčiau skirti tau advokatą? Negausi advokato, kol nepasirašysi kaltės prisipažinimo.

Jam pasišalinus, stoja ilga tylą. Galiausiai vienas agentas nutipena iki durų ir dirsteli laukan.

– Jis išvyko! Jis išvyko!

Vėl neįėjau į kambarį. Niekas nekalba. Niekas nė nekrusteli.

Galų gale vienas agentas ima vaikščioti po kambarį. Du ar tris kartus apeina aplink stalą ir sustoja priešais mane. Jis kresnas, gal metro šešiasdešimtys ūgio. Tamsios akys pageltusiam veide nervingai trūkčioja. Tiesūs tamsūs plaukai sušukuoti už dviejų nedidelių skliaustų ausų. Makiu pasitiki tikrai jo viršininkai, nes žino: jis laikysis visų nurodymų ir pranešinės jiems apie žemesnių agentų elgesį.

Staiga jis trenkia ant stalo portfelį, išsitraukia iš po švarko .45 pistoletą ir užrakina bylų spintoje. Dar dešimt ilgų minučių visi tyli. Abejingai dirsteliu pro langą, bet tai, atrodo, nukreipia Makio mintis netinkama linkme. Jis suurzgia ant manęs:

– Ką gi, Karpi, jei tu, kalės vaike, neketini nieko sakyti, aš pasakysiu. Aš vadovauju šiai operacijai. Jei malsi šūdą ir neteisingai atsakinėsi, greitai nebeturėsi nė vieno danties!

Šitaip prasideda mano kvota. Mane suėmė penktadienį ir iki pat trečiadienio neleido nė bluosto sudėti. Fiziškai spausdamas ir neleidamas miegoti FTB tikisi išgauti iš manęs prisipažinimą ir informaciją.

Sent Polas, Minesota, 1936 metų liepos 24 diena

– Ar kaltinamasis nori ką nors pasakyti teismui prieš paskelbiant nuosprendį?

Mane ketina nuteisti dėl Viljamo Hamo Jaunesniojo pagrobimo, įvykdyto daugiau kaip prieš trejus metus. Iš 100 tūkstančių dolerių išpirkos nė trupučio nebuvo atgauta. Svarbiausias valdžios liudytojas yra Baironas Boltonas, buvęs mano bendrininkas, o dabar atsi- gręžęs prieš mane ir kitus, šiandien teisiamus. Jis pagrindinis liu- dytojas ir dėl Bremerio pagrobimo, kuriuo aš taip pat kaltinamas. Tąkart išpirka buvo 200 tūkstančių dolerių.

Kokia ironija, bet praėjus keletui mėnesių po Hamo pagrobi- mo jo bylą buvo mėginama prikabinti liūdnei pagarsėjusiai Tahio gaujai Čikagoje, tačiau prisiekusieji ją išteisino. Tada Huveris išties buvo įsiutęs. Jis pareiškė, kad nors gauja išsisuko, Tahio vyrai vis tiek kalti, tad FTB užvertė bylą kaip išspręstą. Ir štai beveik po trejų metų ji vėl atversta – dabar jau kabinama mums. Kaltinimas buvo pareikštas 1936 metų balandžio mėnesį, likus vos kelioms savai- tėms iki sueinant senaties terminui.

Minesotos valstijos Sent Polo apygardos teismo teisėjas Džoisas žiūri į mane iš savo kėdės ir laukia atsakymo. Jis toks menkas, kad, rodos, menkiausias vėjas nupūstų nuo kėdės. Bet kokią bauginan- čią galią jis turi!

Užmetu akį į skliaustausį Samą Makį ir matau – jis patenkintas džiaugiasi pergale. To jau per daug! Nusprendžiu rizikuoti ir galbūt užsitraukti teisėjo rūstybę.

Vos prieš keletą minučių Senis Ficas mėgino įtikinti teisėją Džoisą, kad Boltonas melagingai liudijo prieš Peiferį per šio teis- mą. Trapi balta figūrelė teisėjo kėdėje staiga atgijo ir grėsmingai perspėjo Senį Ficą – dideliame pasitenkinime žiūrovų, FTB agen- tų, JAV maršalų ir žurnalistų, šių buvo prisigrūdusi pilna nedidukė teismo salė.

– Nekalbėk man apie Peiferį! Ar turi ką pasakyti savo nau- dai? – paklausė teisėjas ir tada išrašė Seniui Ficui kalėjimą iki gy- vos galvos.

Mes visi prisipažinom esantys kalti, išskyrus Peiferį, šis pasirinko teismą ir remiantis Boltono liudijimu buvo pripažintas kalta. Teisėjas yra susipažinęs su Tahio gaujos išteisinimu toje pačioje byloje.

– Jūsų prakilnybe, neturiu ko pridurti apie save, bet norėčiau pasakyti, kad ponas Peiferis yra visiškai nekaltas, o beveik visas Boltono liudijimas melagingas. Peiferis neturi nieko bendro su šiuo nusikaltimu, jis nieko apie jį nežinojo ir negavo nė cento iš tų pinigų.

Laukiu, kad būsiu išplūstas kaip Senis Ficas, bet teisėjas atrodo susimąstęs, ne piktas. Atsikrenkščia.

– Ketinu atidėti nuosprendį dėl pono Peiferio savaitei, kol atidžiau peržiūrėsiu bylą, ir leidžiu jam likti laisvam už šimto tūkstančių dolerių užstatą, – paskelbia teisėjas, tada tęsia procedūrą ir skiria man bausmę iki gyvos galvos, kaip ką tik paskyrė Ficdžeraldui.

Apsuptas maršalų ir FTB agentų, aš mikliai išvedamas iš teismo salės. Leidžiantis liftu Makis siautėja.

– Ak tu kalės vaike! – rėkia. – Ką, po velnių, manaisi daręs? Tik palauk, kol direktorius sužinos, ką pridirbai teisme!

Grįžęs į vienutę, plepu su mane saugančiu FTB agentu, kol baigiasi jo pamaina. Jis praneša, kad rytą mane išveš į Levenvertą. Atsigulu, bet nemiegu. Noriu perkratyti savo mintis.

Pirmiausia galvoju apie Peiferį – svarstau, ar neneš kudašiaus ir lauks norėdamas sužinoti, kiek gaus. Prisimenu, kartą jis pasakojo verčiau mirsiąs, negu nors metams sėsiąs į sunkiųjų darbų kalėjimą. Pusė metų paprastame kalėjime taip; bet sunkiųjų darbų kalėjimas – nieku gyvu!

Ilgį tyrimo ir kvotos mėnesiai jau baigėsi, bet kai kurie vaizdiniai neišeina iš galvos. Prisimenu, kaip juokingai atrodė Makis tą dieną, kai atsiraitojo rankovę ir krutindamas raumenį pasakė:

– Jauti jėgą, Karpi? Kovoje tave suriesčiau.

O dar diena, kai į kvotos kambarį įžengė trapi vaiduokliška figūra. Makis pristatė jį kaip Samą Hardį, „sudariusį bylą vyrukams, kurie 1933 metų rudenį apiplėšė banką Redvud Folse, Minesotos valstijoje, ir pasodinusį juos į valstijos kalėjimą“.

Iškart susidomėjau ir pažvelgiau į Teisingumo departamento didvyrį – jis užkietėjęs baptistas iš pačių Pietų, dėl juodo kostiumo ir skrybėlės atrodo kaip dvasininkas.

– Jums veikiausiai teko sunkiai paplušėti prie šios bylos, – pasakiau. – Jeigu gerai atsimenu, banką apiplėšę vyrukai žinojo, kad tų vietų šerifas buvo nusipirkęs lėktuvą tam atvejui, jeigu kas nors apiplėštų banką. Jis su sūnum pakilo į orą ir susekė mašiną, lekiančią sausu žvyrkeliu šimto ar šimto dešimties kilometrų greičiu, nusileido jai prieš nosį ir šautuvais sustabdė – ir ką gi, pamatė joje būrį koledžo vaikiščių. O plėšikai dingo su visu grobiu. Jeigu vėliau juos sučiupote, turėjote velnioniškai gerai padirbėti.

– Kaip tik dabar trys iš jų sėdi valstijos kalėjime, – ėmė girtis Samas Hardis. – Jei būtų mane anksčiau užsiundę ant tavęs, Karpi, seniai būtum buvęs sučiuptas.

Sunkiai nulaikiau rimtą išraišką to kvailio akivaizdoje. Buvau tas, kuris apiplėšė aną banką. Nepažinojau tų trijų vyrų, kurie dabar pylė savo laiką valstijos kalėjime. Su draugais tąkart išnešėme krūvą pinigų, nes užpuolėme banką kaip tik tuo metu, kai buvo gauta nauja siunta valdiškų pinigų, skirtų išvežioti po mažesnius vietas bankus.

Tada prisiminiau JAV generalinio prokuroro pavaduotojo veidą, kai jis pasiūlė man sandėrį.

Mane suėmus, Huveris išskrido atgal į Vašingtoną, ir ten reporteriai paklausė:

– Dabar, kai ketvirtas ir paskutinis iš didžiųjų visuomenės priešų suimtas, kas kitas?

(Tik trys vyrai, be manęs, kada nors yra turėję titulą Visuomenės priešas numeris pirmas: Dilindžeris, Kūdikėlis Nelsonas ir Gražuoliukas Floidas – visi trys mirė smurtine mirtimi.)

– Didieji politikai! – kvailai leptelėjo Huveris, turėdamas galvoj daugelį suktų politikų.

Jų buvo kiekviename mieste, kuriame kada nors darbavausi, jie padėdavo apsaugoti tokius žmones kaip aš.

Vašingtono politikai iškart sėdo Huveriui ant uodegos, ir jam reikėjo mano liudijimo, kad paremtų tokį neapdairų pareiškimą. Jis

davė nurodymą bet kokia kaina gauti mano sutikimą bendradarbiauti, todėl generalinio prokuroro pavaduotojas ir atvyko su manim susitikti – prašė mano pagalbos, garantavo apsaugosias mane nuo bet kokių išpuolių ir pasistengsias, kad gaučiau tik penkiolika metų kalėjimo.

– Po penkerių metų būsi paleistas lygtinai deportuojant, – baigė jis.

Kai išgirdo mano atsakymą, jis pratrūko ir išbildėdamas iš mano vienutės prisiekė dalyvausias vykdant man mirties bausmę ir priminsias, kokią galimybę atmečiau.

Žinia, kad rytą išvykstu į Levenvertą, reiškia tik viena. Levenvertas yra tik trumpa stotelė pakeliui į Alkatrazą. Paslaptinis Alkatrazas, superkalėjimas, buvo pastatytas saugoti patiems pavojingiausiems ir labiausiai užkietėjusiems Jungtinių Valstijų nusikaltėliams. Mėginu perkratyti viską, ką skaičiau, girdėjau ar kas buvo apie jį pasakota.

1932 metų lapkritį Ruzveltą išrinko prezidentu, o generaliniu prokuroru tapo Homeras S. Kamingsas iš Naujosios Anglijos. Kamingsas išgavo Kongreso pritarimą statyti saugiausią kalėjimą Aliaskoje. Parinkęs nedidelę salą prie pietrytinių Aliaskos krantų, grįžo namo pro San Fransiską. Garlaiviui pukšint pro Auksinių Vartų sąsiaurį, jo akys užkliuvo už didžiulių blizgančių raidžių ant sienos, juosiančios dalį Alkatrazo salos kalėjimo: JAV KARIUOMENĖS DRAUSMĖS BARAKAI. Jį sudomino nusišvietusi galimybė, ir jis tuoj pat susitarė su kariuomene penkeriems metams išsinuomoti tą vietą, kad ten galėtų laikyti visuomenės priešus, kol bus suprojektuotas ir pastatytas kalėjimas Aliaskoje.

Kreipimesi per radiją 1933 metų spalio 12 dieną generalinis prokuroras Kamingsas kalbėjo apie „nuolatinę nusikalstamumo problemą“: „Ilgą laiką aš troškau rasti įkalinimo vietą, į kurią galėtume siųsti pačius pavojingiausius, nepataisomus nusikaltėlius. Todėl suprasite, su koku malonumu viešai skelbiu, kad tokia vieta rasta. Po derybų su Karo departamentu mes įgijome teisę naudotis Alkatrazo kalėjimu skardingoje saloje San Fransisko įlankoje, daugiau kaip mylia nuo kranto. Srovė ten stipri ir pabėgti neįmanoma. Jame

yra saugių kamerų šešioms šimtams asmenų. Jis puikios būklės ir nuostabiai pritaikytas tikslams, kuriuos turiu galvoj. Čia galima izoliuoti labiausiai sugedusius, nepataisomus nusikaltėlius, kad jų bloga įtaka nepaveiktų kitų kalinių, nusiteikusių pasitaisyti.“

1934 metų vidurvasarį iš federalinio kalėjimo, įsikūrusio Maknilio saloje, Pjudžeto sąsiaurio vandenyse, į Alkatrazą atvyko pirma grupė nuteistųjų. Jų tapatybė ir numeriai buvo laikomi paslapyje, o tai dar labiau paskatino žiniasklaidą spekuliuoti.

Kita grupė atvyko iš Atlantos, joje buvo ir Randuotis – Alas Kaponė. Po kelių savičių plačiai pasklido žinia apie specialų traukinį, tempiantį keletą kalėjimo vagonų, visi esą prikimšti nuteistųjų iš Levenverto. Kalėjimo vagonai buvo pakrauti tiesiai į baržą, o barža nuplukdyta į Alkatrazo salą. Be kitų, šioje siuntoje buvo Kulkosvaidis Kelis.

Paskui atėjo žinių apie kalinių sukilimą, jis buvo numalšintas, bet po maišto prasidėjo bado streikas. Šiam vadovavo Harmonas Valis, vienas iš Džordžo Veihauzerio pagrobėjų, ir Džonas Čeisas, nuteistas kalėti iki gyvos galvos ir iš teismo pasiūstas tiesiai į Alkatrazą dėl to, kad 1934 metų rudenį greittelyje už Čikagos per netikėtą susišaudymą Kūdikėlis Nelsonas paklojo du FTB agentus – Holisą ir Kaulį.

Ta vietelė darosi atšiauri. Kalėjime žmonės visada kitokie negu laisvėje. Buvau sėdėjęs jau dviejuose kalėjimuose. Jeigu Alkatrazoje sąlygos tokios žiaurios, kaip rašo laikraščiai, kažin, kaip tai veikia kalinius? Kaip jie reaguoja? Ar išlieja pyktį vienas ant kito?

Nuo tada, kai 1936 metų gegužės pirmąją federalų buvau sugautas ir pasodintas į kalėjimą čia, Sent Pole, nuskambėjo dvi svarbios žinios apie Alkatrazą. Pirma – jame padurtas Alas Kaponė; nieko labai rimto, kirpėjo žirkklėmis jam bakstelėjo kalinys iš Teksaso, vardu Džimis Lukasas. Anot laikraščių, Kaponė buvo paskirtas dirbti dušų zonoje netoli kirpyklos, o Lukasas buvo kalinių kirpėjas. Kaponė buvo skubiai nugabentas į lignoninę, bet vadovybė atsisakė paaiškinti, kodėl įvyko išpuolis.

Priskyriau tą atsitikimą prie pavydo ir apmaudo. Tik dešimt procentų bet kurio kalėjimo liaudies kada nors buvo iš tikrųjų gabūs

vagys ar nusikaltėliai, kiti – apsigimę nevykėliai, du trečdalius gyvenimo praleidžiantys už grotų dėl smulkių nusizengimų. Gangsterių, kuriuos lydėjo sėkmė, tokių kaip Alas Kaponė, nekęs bet kokio kalėjimo padugnės.

Antra reikšminga žinia, kad vienas nuteistųjų, liūdnai pagarsėjęs pašto plėšikas, buvo mirtinai pašautas prižiūrėtojų neva mėginant šiam pabėgti. Buvo aiškinama, kad Olandas Bauersas lipo per spygliuota viela apraizgytą audratvorę, juosiančią visą salą, ir sargybinis rėkė jam sustoti. Niekada anksčiau apie jį nebuvau girdėjęs, todėl smalsu, kodėl jis „liūdnai pagarsėjęs“, lygiai kaip tai, ko kaborojosi ant tvoros dienos akys tiesiai priešais bokšto sargybinius. Kai nuvyksiu į Alkatrazą, ta paslaptis labai greitai paaiškės.

Taip ir užsnūstu sapnuodamas Alkatrazą, kol agentas, budintis nuo aštuntos ryto iki ketvirtos popiet, mane pažadina.

– Greičiau, Karpi, kelkis. Tuoj pat atneš tau pusryčius, ir pasistenk gerai prisikirsti, nes Makis toks įsiutęs dėl tavo pareiškimo per vakarykštį teismą, kad nusiteikęs badu marinti iki pat Levenverto.

Sėdėdamas ant kėdės anapus mano vienutės, jis draugiškai klausia:

– Pasiruošęs kelionei?

– Aha, manau, taip, – atsakau ir klausiu: – Pasakyk, tiesa ar ne, kad Alkatrazė sėdi Haris Sojeris, Dokas Barkeris, Volnis Deivisas ir Haris Kambelis?

Prieš atsakydamas jis nusišypso.

– Visi jie ten, bet nesu tikras dėl Deiviso, nes išgabentas iš čia į Levenvertą jis rašė FTB savo gyvenimo istoriją, ir buvo manoma, kad liks Levenverte, kol baigs rašinį.

Regis, jį pralinksmina mano veido išraiška, nes nusijuokia ir priduria:

– Nesijaudink, ta istorija slapta ir ne spaudai.